
Veřejné licence

Právní základ pro veřejné licence zakotvuje **občanský zákoník** v § 2373. Obecně je veřejnou licenci možné charakterizovat jako licenční smlouvu, kde na jedné straně stojí poskytovatel licence, a na straně druhé předem neomezený a neurčitý okruh osob. Smlouva je pak uzavřena tím, že se uživatel začne chovat v souladu s podmínkami licence, tedy aniž by o tom byl poskytovatel licence výslovně vyrozuměn.

Z pohledu otevřené vědy jsou veřejné licence **nástrojem otevírání obsahu**: umožňují odstranění právních bariér, které by jinak bránily otevřenému zpřístupnění autorského díla nebo databáze. Použitím veřejné licence autor docílí toho, že bude moci každý užít jeho autorské dílo nebo databázi v souladu s podmínkami licence, která je připojena k dílu, aniž by musel s autorem uzavírat individuální licenční smlouvu nebo si alespoň vyžádat autorův souhlas s užitím díla.

Nejnámější a nejpoužívanější veřejné licence jsou standardizované licence Creative Commons (CC), které jsou pro svou univerzálnost používány na celém světě a v posledních letech je jejich aplikace na projektové výstupy často vyžadována podmínkami poskytovatelů financí. Existují však i další standardizované veřejné licence, např. Open Data Commons (ODC), které vznikly přímo se zaměřením na licencování dat.

Licence Creative Commons

Jednotlivé licence CC se liší v tom, v jakém rozsahu lze licencované dílo užít – název licence, případně piktogram, který vybranou licenci znázorňuje, uživatelům napovídá, jak konkrétně lze nakládat s licencovaným dílem a co daná licence zakazuje. Licence CC jsou tak ideálním nástrojem pro umožnění nakládání s dílem co nejširšímu okruhu osob za předem jasně stanovených podmínek.

Licence CC jsou **fakticky neodvolatelné** – jakmile autor své dílo opatří licencí CC a zpřístupní ho na internetu, dílo se pod touto licencí začne šířit ve veřejném prostoru nezávisle na autorovi.

Licenční prvky

Licence CC jsou tvořeny jednotlivými licenčními prvky a jejich kombinacemi. Existují **4 licenční prvky**:

- **BY** (Attribution/Uvedte původ) – je přítomen v každé z 6 variant licencí CC a znamená, že při užití licencovaného díla je nutné splnit podmínku uvedení původu, tj. uvést následující informace:
  - název díla
  - jméno autora díla
  - zdroj (kde bylo dílo zpřístupněno)
  - licenci (pod kterou bylo dílo zpřístupněno)
- **SA** (ShareAlike / Zachovejte původ) - znamená, že v případě, kdy na (původním) dílu licencovaném pod licencí obsahující prvek SA postavíme dílo nové (tzv. odvozené dílo), musíme toto odvozené dílo opatřit stejnou licencí, jako má dílo původní.
- **ND** (NoDerivatives / Nezpracovávejte) - znamená, že z licencovaného (původního) díla je zakázáno vytvářet nová odvozená díla, např. koláž, remix, překlad.
- **NC** (NonCommercial / Neužívejte dílo komerčně) - znamená, že licencované dílo nelze užít pro komerční účely.

Jednotlivé Creative Commons licence

Kombinací výše popsaných licenčních prvků vzniklo **6 variant licencí**, ze kterých může autor volit. Všem z nich je společné, že **dílo lze vždy sdílet** a vždy je třeba splnit **podmínku uvedení původu**, kterou ukládá licenční prvek BY. Nemělo by se tak stát, že autorství nebude uvedeno či si ho přisvojí některý z uživatelů. Zde je 6 variant licencí seřazeno od nejliberálnější k té nejvíce restriktivní:

- **CC BY: Uvedte původ.** Tato licence umožňuje užití díla všemi způsoby (např. překládat, zpracovávat, měnit, sdílet), včetně užití ke komerčním účelům, avšak za dodržení podmínky uvedení původu (viz výše).

- **CC BY-SA: Uvedte původ - Zachovejte licenci.** Tato licence umožňuje užívat dílo všemi způsoby, je však vždy nutné uvést původ (viz výše) a dodržet podmínku zachování licence (SA). Znamená to, že pokud uživatel vytvoří tzv. odvozené dílo (zcela nové dílo, jehož autorem je uživatel, ale které je založené na původním díle – typicky se jedná o překlad), musí ho v případě sdílení opatřit shodnou licenci jako má dílo původní, tj. CC BY-SA (ve verzi stejné nebo novější).

- **CC BY-ND: Uvedte původ - Nepracovávajíte.** Tato licence zakazuje zpracování díla, tj. vytváření nových odvozených děl, typicky překladů, koláží nebo remixů. Pokud nedochází ke zpracování, lze dílo za splnění podmínky uvedení původu (viz výše) užívat všemi způsoby.

- **CC BY-NC: Uvedte původ - Neužívejte komerčně.** Tato licence zakazuje komerční využití díla. Uživatel tedy dílo může užívat všemi způsoby, pokud z takového užití nebude mít komerční prospěch. Nadto musí samozřejmě splnit podmínku uvedení původu (viz výše).

- **CC BY-NC-SA: Uvedte původ - Neužívejte komerčně - Zachovejte licenci.** Tato licence umožňuje uživatelům užívat dílo všemi způsoby, a to za podmínky, že takové užití nebude komerční. Vytvoří-li uživatel nové (odvozené) dílo, které bude chtít opatřit licenci, musí zvolit shodnou licenci, tj. CC BY-NC-SA (ve verzi stejné či novější). Samozřejmě i zde musí uživatel při každém užití díla splnit podmínku uvedení původu (viz výše).

- **CC BY-NC-ND: Uvedte původ - Neužívejte komerčně - Nepracovávajíte.** Tuto licenci volí autoři, kteří si nepřejí, aby bylo jejich dílo jakkoliv zpracováno či měněno (tedy např. překládáno), ani aby bylo jejich dílo možné komerčně využít. Opět je zde povinnost uvedení původu (viz výše).

Licence obsahující tři licenční prvky (CC BY-NC-SA a CC BY-NC-ND) jsou poměrně restriktivní, neboť kombinace více licenčních prvků představují více omezujících podmínek pro uživatele. Zejména licenční prvek ND nepovažujeme za vhodný pro zpřístupňování obsahu v režimu open access, zejména pak dat, jelikož omezuje většinu podstatných typů jejich opětovného využití; podmínka ND by v podstatě omezila využití dat pouze na možnost ověření, že data v rámci kolekce jsou od sebe vzájemně odvozená (např. z uvedených dat vyjde uvedený graf). S ohledem na to doporučujeme

využívat spíše liberálnější licence, zejména pak licence CC BY a CC BY-SA. Pouze tyto dvě licence jsou považovány za otevřené licence ve smyslu Berlínské deklarace o otevřeném přístupu, neboť umožňují široké užití licencovaných děl (včetně vytváření odvozených děl a komerčního využití licencovaného obsahu).

Nevíte-li, jakou licenci zvolit, využijte jednoduchou [aplikaci pro výběr vhodné licence](#).

Verze a národní adaptace licencí Creative Commons

Kromě konkrétní varianty licence musíte dále zvolit verzi licence. V případě zvolení licence ve verzi 3.0 a starší můžete případně zvolit i některou z dostupných národních adaptací licence.

Verze licencí jsou značeny číslem; jde o různá znění licencí číslovaných vzestupně dle roku vzniku. Nejstarší verze licencí je verze 1.0 z roku 2002, nejnovější je verze 4.0 z roku 2013.

Národní adaptace. U licencí ve verzi 3.0 a starší existuje jednak tzv. obecná či generická licence (u verzí 1.0, 2.0 a 2.5 označená jako Generic, u verze 3.0 jako Unported), jednak národní (adaptovaná) znění, která se liší obsahovými odchylkami plynoucími z odlišností mezi právními řády jednotlivých států. Adaptovaná znění licencí jsou značena zkratkou daného státu (např. zkratka AT v licenci CC BY 2.0 AT značí licenci ve verzi 2.0 adaptovanou na rakouský právní řád). **U nejnovější verze 4.0 již adaptovaná znění neexistují, neboť je jako jediná z verzí mezinárodní.** Znamená to, že existují pouze překlady do různých jazyků, ale obsah licenčních podmínek je vždy stejný, protože je naformulován tak, aby byl v souladu s právními řády všech států. Z tohoto důvodu **doporučujeme přednostně volit nejnovější mezinárodní verzi 4.0.**

Úplný seznam všech verzí a národních adaptací licencí CC (včetně odkazů na plné texty licenčních podmínek) naleznete [zde](#).

Jak opatřit dílo licencí Creative Commons?

V první řadě je nutné ujasnit si, jestli Vám přísluší oprávnění dílo licencovat, tedy zda Vaše autorská práva nejsou nějak omezena (např. zda jste neuzavřeli licenční smlouvu s vydavatelem, která by další licencování pod veřejnou licenci neumožňovala, zda máte souhlas všech spoluautorů, nebo zda se nejedná o [zaměstnanecké dílo](#)).

Pokud jste oprávnění dílo licencovat, pak stačí zvolit konkrétní licenci a připojit k dílu (ideálně na co nejviditelnější místo, např. na úvodní stránku textu nebo na úvodní slide prezentace) informaci o vybrané licenci a odkaz na text licenčních podmínek vybrané licence. Taková informace o připojené licenci může vypadat třeba takto: „*Toto dílo podléhá licenci Creative Commons Uvedte původ 4.0 Mezinárodní*.“ Postup není nijak formalizovaný, není třeba se někde registrovat či hlásit, licence CC jsou **zdarma** k dispozici pro kohokoliv, kdo má zájem je pro svá díla využít.

Úvod do open science

Univerzita Karlova
Centrum pro podporu open science
openscience@cuni.cz

11. 7. 2024

Toto dílo podléhá [licenci CC BY 4.0 Mezinárodní](#)

Kromě textového označení lze pro označení díla licencí lze využít také piktogramy, které jsou ke stažení na webových stránkách CreativeCommons (připojený piktogram by měl obsahovat hyperlinkový odkaz na text licenčních podmínek vybrané licence).

Bude-li však mít dílo tištěnou podobu, je potřeba místo hyperlinkového odkazu uvést plné znění URL adresy licenčních podmínek.

Veřejná doména (Public domain)

Nejotevřenějším způsobem zveřejnění autorského díla je jeho „věnování“ veřejné doméně. Znamená to, že se autor vzdal veškerých autorských práv k dílu a toto dílo může kdokoliv užít za jakýmkoli účelem bez jakýchkoliv omezujících podmínek a dokonce bez nutnosti uvedení autora. Vzdání se autorských práv (tzv. **waiver**) umožňují speciální typy veřejných licencí, např. licence Creative Commons Zero (CC0), který obvykle nebyvá řazen mezi 6 základních variant licencí CC uvedených výše, nebo licence Open Data Commons Public Domain Dedication (ODC-PDDL). Jednoznačně lze dílo ve veřejné doméně poznat podle těchto piktogramů:

Dle českého autorského zákona se však autorského práva nelze vzdát. Znamená to, že český autor nemůže své autorské dílo opatřit např. licencí CC0. Pokud by tak přesto učinil, bude tato licence dle českého práva interpretována jako licence CC BY, která uživatelům poskytuje nejširší škálu oprávnění a je tedy licencí CC0 obsahově nejbližší. Situace je však odlišná u zvláštního práva pořizovatele databáze. Toho se, na rozdíl od autorského práva, **vzdát lze** a použití licence CC0 nebo ODC-PDDL je tedy přípustné.

Uplyne-li doba trvání majetkových autorských práv k dílu (70 let od smrti autora), stává se autorské dílo také součástí veřejné domény; stává se tzv. volným dílem. Na rozdíl od děl, u nichž se autor sám vzdal autorských práv, je u volných děl nutné uvádět autora.

Užitečné zdroje

Publikace

IURIDICUM REMEDIUM. Využití licencí CreativeCommons jako cesta k efektivnějšímu sdílení informací [online]. 2015 [cit. 2018-07-18].

Dostupné z: http://www.iure.org/sites/default/files/article/downloads/cc_tisk_7_7.pdf

MYŠKA, Matěj, Radim POLČÁK, Jaromír ŠAVELKA, Iveta SVIRÁKOVÁ a Libor KYNCL. Veřejné licence v České republice. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty MU. ISBN 978-80-210-7192-6.

Dostupné také z: <https://www.muni.cz/vyzkum/publikace/1203341>

ALA. 2020. Creative Commons for Educators and Librarians. Chicago: ALA

Webové stránky

Creative Commons Česká republika www.creativecommons.cz

Creative Commons www.creativecommons.org

Creative Commons - Frequently Asked Questions: <https://creativecommons.org/faq/>